

U t d r a g

ur

GOTLÄNDSKA IDROTTSMINNEN

Samlade och utgivna av
JOSEF ELERT
1897

På 1850–60 och 70-talen plögade en skara män – de flesta D. B. W.-ister – " hvarje tisdags eftermiddag under sommarmånaderna samlas i s.k. Skolbetningen söder om Visby för att spela päck och kasta varpa. Förfriskningar medhades, och sexa afåts i det gröna. Detta kotteri kallades "Skolbetningarna" och utgjordes mest af Visby köpmän och tjenstemän, samt en och annan borgare.

Under senare hälften af 70-talet bildades i Stockholm Stockholms Bollklubb med syfte att upplifva nordisk folklek, isynnerhet bollspel; bland stiftarne befunno sig flere gotlänningar: Herrarne Gustaf Herlitz, Axel Kolmodin, Carl och Gustaf Cramér. Då man emellertid skulle börja inöfvandet af päck, fann Stockholms Bollklubb snart detta bollspels säregna svårigheter, äfvensom nödvändigheten att på ort och ställe förskaffa sig undervisning i denna för Gotland egendomliga idrott. Man tillskref Lektor G. J-Bergman i Visby om tillfälle kunde beredas att få deltaga uti en riktig päck och fick ett gynnsamt svar. En studieresa till Visby beramades och söndagen den 28 juli 1878 hitkom Stockholms Bollklubb efter en högst angenäm färd öfver hafvet, trettioen man högt.

Lektor Bergman hade fått löfte om ofvannämde "skolbetningarnes" medverkan samt hade uti Fabrikör J. W. Klintberg en värdefull och outtröttelig medhjelpare, på det att Stockholms Bollklubbs färd måtte blifva så angenäm och lärorik som möjligt. På förmiddagen besågos ruinerna, fornsalen m.m. och kl.12 begaf man sig ut till Skolbetningen hvarest en enkel frukostmiddag, i hvilken omkring 120 personer deltago, var arrangerad.

Derefter började päckspelet, äfvensom varpkastning och stångstörtning.

Bålar framsattes och i ett högstämtdt, glänsande tal helsade Lektor Bergman resenärerna välkomna: "Oräkneliga gånger hade denna enkla skogsdunge varit skådeplatsen för glada samkväm, för djerfva lekar; ofta hade den mottagit märkliga gäster, sällan hade den dock fått ett så betydelsefullt besök. – Mången gång hade till Gotland kommit lärde män för att studera dess historia, dess minnesmärken, dess blomstervärld; *i dag* kom en skara unge män för att taga kännedom om dess folklekar – lemningar af en tid. – Skolbetningen tillhörde läro-verket, slägte efter slägte hade der undervisats i dessa lekar, hvar och en hade varit som skolgosse. Måtte man aldrig upphöra att erkänna, att man efter dagens mödor hade rätt att leka såsom barn".

Han slutade med att utbringa en skål för "svensk ynglingaglädje, representerad på det värdigaste af Stockholms Bollklubb". Under stormande jubel tömdes denna skål, hvarefter sångarne uppstämde: "Herrliga land!"

Ingeniör Erik Scholander tackade å gästernas vägnar för skålen och höjde sitt glas för Skolbetningen, hvarefter Bollklubben förevisade det engelska fotbollspelet. Doktor P. A. Säve talade för de gotländska lekarne och för: "de gotländska lekarnes utveckling till nöje för ungdomen, till kroppens stärkande och till räddning för fäderneslandet".

Derefter uppläste Lektor Bergman af honom till Stockholms Bollklubb författade verser,
hvarhur vi anföra följande fragment:

Välkomna därför till denna strand,
Der forntids idrott öfvas,
Der mot hvarann med fot och hand
De unges krafter pröfvas;
Der än i Olympias lund
Man täflar och man leker,
Och njuter livets sommarstund
Gladt, som de gamle Greker.

Här bjuds och lek i forntidsskick,
Som mäktigt spänner barmen,
Som kräfver lugn och i stadig blick
Och muskelkraft i armen;
En lek af vördig gravitet
Med kast så manligt skarpa;
Vi kasta bort all verklighet,
När som vi *kasta varpa*.

Så är programmet rätt och slätt,
För fest, åt Eder ägnad,
Och möda blir dess hufvudrätt
Och lekar Er välfägnad.
Men mödan ger åt kroppen kraft
Och lek förljufvar sinnet.
Af fröjd som Norden fordom haft,
Vi här uppliva minnet.

När snart igen i skolen gå,
Bland Birgers stads palatser,
O, minnens då vår fjerran vrå
Och gröna täflingsplatser.
Om festen tarflig var och arm
Och magra middagsborden,
Så fanns dock kärlek der så varm
Till Er, till fosterjorden.

En åskådareskara, som uppgick till öfver tusen personer, ökade det rörliga lifvet ute i Skolbetningen. En mängd lekar, hvari äfven damer deltog, anställdes och tiden flydde under tal, sång och sång och glädje. Lektor Bergman knackade i bålen: ” Snabba äro lifvets stunder, afskedets stund nalkas och detta kära besök är snart blott ett minne. I förhoppning att Stock-holms Bollklubb måtte hafva Visbyboarne i vänlig hågkomst höjer jag mitt glas för densamme”.

Ingeniör Scholander avslutade raden af tal med en skål för ”skolbetingarna” och Visby damer, hvarefter festen var slut, och gäster och värdar med sångarne i spetsen, åtföljda af hela folkmassan, tågade till staden. Bollklubben embarkerade, ångaren lade ut, ännu ett lefverop och af Stockholms Bollklubbs färd till Visby återstod endast ett

kärt minne.

Denna Stockholms Bollklubbs utflykt till Visby gaf uppslag till bildandet af Visby Bollklubb; ty knappt en månad derefter blef på initiativ af Fabrikören J.W. Klinteberg Visby Bollklubb konstituerad; en anteckningslista hade kringsändts i staden och vid ett den 27 augusti å paviļjongsplanen utlyst sammanträde räknade klubben följande 32 medlemmar:

Förteckning på stiftarne:

J.W. Klintberg, Fabrikör	Joh. Odin, Handlande
L.P. Eriksson, Bokhållare	L.O. Stenman, Bokhållare
F.W. Berghammar, Provisor	Rud. Wahlström, Notarie
Herman Wickman, Handlande	C.T. Lundin, Handlande
Hugo Pettersson, d: o	Th. Ödin, d: o
Bror Wickman, Bokhållare	Hamp. Lindström, d: o
Carsten Rönne, Kontorist	Carl Joh. Lindbom, d: o
Emil Holmberg, d: o	Rud. Wallér, d: o
Carl Fr. Weller, Ingeniör	C.J. Måhrbeck, Bokhållare
Hugo Klingvall, Bokhållare	C.E. Möllerström, Kontorist
Selim Schenholm, Handlande	Carl Franzén, d: o
Robert Löving, Kontorist	Joh. G. Herlitz, Lantbrukare
Alb. Ohlsson, Provisor	Wilh. Nyberg, Bokhandlare
John Bäckvall, Bokhållare	Nils Elias Herlitz, Jägmästare
Wilh. Lythberg, d: o	Axel Bolin, Löitnant
Carl Strömbeck, Handlande	C.J. Martin. Handlande

Dessa 32 män voro sålunda de, som stiftade Visby Bollklubb.

Vid en blick på klubbens verksamhet, kunna vi särskilja tre olika skeden af hans utveckling

1:a tidperioden 1878-1881, då klubben endast arbetade på sin egen förkofran och öfvade sim inom sig sjelf.

2:a perioden 1882-1887, Bollklubbens blomstringsperiod, då han icke allenast kraftigt och energiskt arbetade på sin utveckling, utan derjemte utbjöd till "våg", mottog dylik utmaning samt tillstade större täflingar.

3:e perioden 1888-1897, då intresset så småningom tycktes svalna och klubben började föra ett allt mer och mer aftynande lif.

1: a Perioden 1878-1881

Under år 1878 förekommo inga sammanträden eller öfningar, utan man tog vintern på sig för att utarbete stadgar, arbetsplan och dylikt.

Det första protokollförda sammanträdet egde rum den 15 juni 1879. Vid detta tillfälle valdes styrelse bestående af:

Ordförande	Hr J.W. Klintberg
vice d: o	" L.P. Eriksson
Sekreterare	" Herm. Wickman
Skattmästare	" Rud. Wallér

För bestämmande af spelregler utsågs en kommitté bestående av hrr Em. Holmberg, Wilh. Nyberg och Fr. Berghammar. Förslag till stadgar upplästes, hvilka sedan en gransknings-kommité utgörande hrr Rud. Kolmodin, L.P. Eriksson, Karl Franzén, Fr.

Berghammar och Mauritz Linder, blifvit tillsatt, på ett följande sammanträde den 6 aug. samma år antogs, och lyda som följer:

§ 1. Klubbens ändamål är att genom öfningar underhålla och väcka lust för de gotländska folklekarna samt äfven öfva engelska fotbollspelet m.m.

§ 2. Klubbens angelägenheter ombesörjes af en styrelse, bestående af ordförande, vice ordförande, sekreterare och skattmästare, hvilka hvar för sig väljas; derjemte väljas två suppleanter, hvilka i mån af behof inträda i de förras ställe. Ledamöterna i styrelsen väljas för ett år och kunna återväljas.

-----

§ 11. Öfning hålles om väderleken det tillåter en gång i veckan, hvarom genom ordföranden tillkännagifves i stadens mest spridda tidning, samt utses till hvarje öfning 2 värdar, som åligga att medhafva attiraljen samt att ansvara för och återlämna densamma.

§ 12. Hedersledamöter inväljas af samtliga klubbens medlemmar enl. § 4 och hafva desse tillträde till alla klubbens öfningar.

§ 13. Ledamot , som icke uti 2 på hvarandra följande år inbetalt sin årsafgift, är från klubben utesluten.

Då klubbens ordförande herr J.W. Klintberg den 17 juli aflidit, utsågs vid detta sammanträde till ordförande herr Rud. Kolmodin. Till hedersledamöter invaldes Lektor C.J. Bergman och Doktor P.A. Säve. Öfningarna, som till en början egde rum i Skolbetningen, förflyttades på sensommaren till paviljonsplanen. Göteborgs Bollklubbs regler fotboll antogs, och fotboll och park öfvades växelvis.

Den 27 augusti firade Bollklubben sin första högtidsdag med bollspel på paviljonsplanen och sex med nachspiel på stadshotellet. Denna sommar hade klubben sammanträdt

11 gånger.

De båda följande åren 1880-81 arbetade klubben under samma styrelse, endast att herr Anton Petterson ingick som sekreterare i st.f. herr Herm. Wickman, som afsagt sig uppdraget.

Från Frankfurt am Main kom inbjudning om deltagande uti en allmän "Turnfest", hvilken klubben af flere skäl besvarade afböjande.